

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie**

Kraków, dnia grudnia 2010 r.

**Pan
Marek Szopa
Wójt
Gminy Książ Wielki
32 – 210 Książ Wielki**

P/10/143
LKR-4101-15-12/2010

Wystąpienie pokontrolne

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła – na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.) – kontrolę Urzędu Gminy w Książu Wielkim jako jednostki prowadzącej Warsztat Terapii Zajęciowej w Rzędowicach (WTZ), w zakresie organizacji i finansowania tego Warsztatu przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) w okresie 2008-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym przez Pana Wójta w dniu 7 grudnia 2010 r. i omówione na naradzie pokontrolnej w dniu 23 grudnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przesyła niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Gminy Książ Wielki (zwanej dalej Gminą) w badanym zakresie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Ocenę ogólną uzasadniają następujące uwagi i oceny szczegółowe:

1. NIK pozytywnie ocenia działalność Gminy w zakresie organizacji Warsztatu. Regulamin Organizacyjny WTZ (Regulamin) został zatwierdzony w dniu 1 września 2003 r. przez Wójta Gminy Marka Szopę. Regulamin ten zawierał zapisy wymagane § 9 rozporządzenia o wtz¹, przy czym sposób ustalenia wysokości środków finansowych otrzymywanych przez uczestnika Warsztatu w ramach treningu ekonomicznego i gospodarowania nimi określono w oddzielnym dokumencie. Dokument ten - pn. „Regulamin gospodarowania środkami finansowymi w ramach „Treningu

¹ rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 63, poz. 587)

Ekonomicznego” w Warsztatach Terapii Zajęciowej przy Urzędzie Gminy Książ Wielki z siedzibą w Żędowicach” (Regulamin treningu) został zatwierdzony przez poprzedniego Kierownika WTZ Dorotę Daszkiewicz i wszedł w życie z dniem 5 stycznia 2004 r.

2. W WTZ terapia prowadzona była zgodnie z postanowieniami Regulaminu i umowy zawartej z PCPR w 5 pracowniach. Zastrzeżenia NIK budzi jednak prowadzenie działalności w innych godzinach niż zostały określone w Regulaminie, tj. od 7.30 do 17.00 zamiast od 7.30 do 14.30 oraz dłużej niż 7 godzin dziennie, co stanowi naruszenie §8 ust.2 rozporządzenia o wtz. Ponadto NIK zwraca uwagę, że czas przebywania uczestników na zajęciach był niejednakowy dla wszystkich uczestników oraz różny od liczby godzin zajęć wskazanej w Regulaminie WTZ i wynosił od 5 godz. 30 min do 7 godz. 40 min.
3. NIK nie wnosi uwag do kwalifikowania uczestników do WTZ. Posiadali oni orzeczenia o niepełnosprawności ze wskazaniem uczestnictwa w WTZ a ich przyjęcie odbywało się w porozumieniu z PCPR.
4. Zastrzeżenia NIK budzi niezgodność stanu zatrudnienia, rodzaju stanowisk i liczby uczestników z zapisami zawartymi w umowie nr WUP.Z.VI.8123-10-3/94 z dnia 7 lipca 1994 r. (Umowa) zawartej pomiędzy Urzędem Gminy w Książu Wielkim a Wojewódzkim Ośrodkiem ds. Zatrudnienia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Kielcach² oraz w aneksach do tej umowy. Umowa ani aneksy nie określały wymaganych kwalifikacji kadry co było niezgodne z § 5 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia o wtz. W okresie objętym niniejszą kontrolą NIK obsada kadrowa WTZ liczyła 11 osób zatrudnionych na 7 i 3/4 etatu w tym 4 i 1/4 etatu dla instruktora terapii i 1/4 etatu dla rehabilitanta. Niezgodnie z umową wakaty były na stanowiskach: pielęgniarki (1 etat), logopedy (1/4 etatu), palacza (2 etaty) oraz 3/4 etatu rehabilitanta ruchowego i 3/4 etatu instruktora terapii natomiast w umowie nie wymieniono stanowiska kierowcy. NIK podziela pogląd Kierownika WTZ, że etat kierowcy był niezbędny do prawidłowego działania Warsztatu, jednak zwraca uwagę, że etat ten nie został wymieniony w obowiązującej Umowie. W okresie objętym kontrolą sfinansowany ze środków PFRON przychód kierowcy wyniósł około 26 tys. zł (obliczony jako iloczyn średniego miesięcznego przychodu wraz z wypłatą „13”).

Wśród 5 osób zatrudnionych na dzień 30 czerwca 2010 r. na etatach instruktora terapii zajęciowej tylko jedna osoba posiadała wykształcenie wyższe pedagogiczne a pozostałe osoby legitymowały się wykształceniem średnim lub (w dwóch przypadkach) wyższym. Wszystkie ww. osoby miały ukończony kurs instruktorów terapii oraz oligofrenopedagogiki. Konieczność uzupełnienia wykształcenia przez kadrę WTZ została wskazana w zaleceniach pokontrolnych PCPR, po kontroli przeprowadzonej w listopadzie 2009 r. ale do czasu niniejszej kontroli NIK zalecenia te nie zostały zrealizowane. Wyjaśnienia Kierownika WTZ, że zatrudnienie jest zgodne z wymaganiami obowiązującym Regulaminie Wynagradzania NIK uznaje za niewystarczające. Zdaniem

² stroną ww. Umowy od dnia 1 stycznia 1999 r. stał się Starosta Powiatu Miechowskiego

NIK Gmina nie podjęła działań zmierzających do uporządkowania zapisów stosownie do stanu faktycznego.

Ponadto psycholog zatrudniony w WTZ nie posiadał wpisu na listę psychologów Regionalnej Izby Psychologów. Z uwagi jednak na nieutworzenie do dnia dzisiejszego Regionalnej Izby Psychologów Województwa Małopolskiego, opisanego powyżej faktu nie można traktować jako nieprawidłowość.

5. W okresie objętym kontrolą Gmina składała plany finansowe a aneksy do umowy były zawierane w terminach określonych w § 5 ust. 4 i 5 rozporządzenia o wtz, natomiast nieprawidłowo nie uwzględniano w nich podziału na poszczególne rodzaje kosztów wskazane w § 19 rozporządzenia o wtz finansowanych ze środków PFRON. Należy jednak zauważyć, że kontrola 60 dowodów księgowych na łączną kwotę 58.696,07 52 zł wykazała, że mimo braku adnotacji na dokumentach o zakwalifikowaniu kosztów w odniesieniu do pozycji wskazanych w katalogu kosztów wymienionych w § 19 rozporządzenia o wtz, wszystkie koszty nimi udokumentowane mieściły się w ww. katalogu kosztów i mogły zostać sfinansowane ze środków PFRON. Każda faktura została opisana pod względem merytorycznym przez osobę odpowiedzialną oraz sprawdzona i zatwierdzona przez Kierownika (pod względem merytorycznym) i Księgową (pod względem formalnym i rachunkowym).
6. Sposób prowadzenia przez Warsztat terapii społecznej uczestników nie wzbudził zastrzeżeń, jednak NIK wskazuje, że efekty założone w art. 10a ustawy o rehabilitacji³, nie zostały przez WTZ w pełni osiągnięte ponieważ w przypadku 18 osób (tj. 67 %) co najmniej dziesięcioletnia lub dłuższa rehabilitacja w Warsztacie nie przyniosła do tej pory oczekiwanych rezultatów. Rada Programowa (RP) co najmniej trzykrotnie przedłużyła 16 uczestnikom trzyletni pobyt w WTZ, jak wyjaśnił Kierownik WTZ z uwagi na „pozytywne rokowania co do przyszłych postępów” a w dwóch przypadkach z uwagi na brak możliwości zatrudnienia. NIK zwraca uwagę, że w kolejnych ocenach zdaniem RP taki postęp nie został osiągnięty, a mimo to stanowisko RP nie ulegało zmianie. Ponadto w sporządzanych opiniach RP nie przedstawiała stanowiska w sposób podany w art. 10a ust. 5 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, ponieważ uzasadniając opinię zamiast stwierdzeń tam przewidzianych stosowano inne określenia np. /cyt./: *„Wymaga stałej kontroli i nadzoru. W celu zwiększenia jego umiejętności należy kontynuować terapię w WT. Rehabilitacja w WTZ wskazana gdyż wymaga pomocy i opieki osób drugih. Zaleca się dalsze uczestnictwo w WTZ ponieważ należy nadal stosować techniki terapii zajęciowej zmierzające do podniesienia samooceny”* itp. Z przedstawionych przez RP ocen wynikało, że mimo wieloletniego pobytu w WTZ żadna z osób nie kwalifikuje się do ośrodka wsparcia. Ponadto w latach 2002 – 2010 (I półrocze) 10 uczestników opuściło WTZ, przy czym 3 osoby przeszły do Zakładu Aktywności Zawodowej, 5 uczestników

³ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2008r., Nr 14 ,poz .92 z zm.).

zaprzestało uczestnictwa z uwagi na chorobę lub śmierć, jedna osoba zmieniła miejsce zamieszkania i jedna przeszła do innego WTZ.

Należy przy tym zaznaczyć, że Gmina nie prowadzi ośrodka wsparcia, do którego mogliby przejść wskazani przez Radę uczestnicy WTZ, chociaż prowadzenie takich ośrodków stosownie do art. 17 ust.2 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362 ze zm.) należy do zadań własnych Gminy.

7. W ocenie NIK Warsztat miał dostateczne warunki lokalowe. WTZ zajmował na I piętrze budynku pomieszczenia, które zostały przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, jednak w budynku nie usunięto wszystkich barier architektonicznych (brak windy lub schodolazu), przy czym należy zauważyć, że w czasie niniejszej kontroli wśród uczestników terapii nie było osób poruszających się na wózkach. Budynek wynajmowany był przez Gminę Książ Wielki na podstawie umowy najmu z dnia 12 czerwca 1997 r. zawartej pomiędzy Domem Pomocy Społecznej w Mianocicach a Urzędem Gminy w Książu Wielkim, oddającej nieodpłatnie w używanie I piętro budynku o pow. 412 m² i 0,3 ha działki w parku. Odpowiadało to zapisom w umowie o utworzeniu WTZ zawartej w 1994 r., z tą różnicą że wówczas budynek ten był zarządzany przez Gminę.
8. NIK nie wnosi uwag odnośnie dostosowania organizacji zajęć w WTZ do IPR⁴ oraz współpracy z rodzicami lub opiekunami, natomiast zastrzeżenia NIK budzi ustalanie i rozliczanie środków finansowych otrzymywanych przez uczestnika w ramach treningu ekonomicznego. Pomimo, że wysokość kwot ustalana była przez Radę Programową, to uchybieniem był brak zapisu w Regulaminie o możliwości uwzględniania w premii motywacyjnej nieodpowiedniego zachowania uczestników, co jednak w praktyce stosowano. Ponadto zastrzeżenia NIK budzi zapis „*brak uwag*” we wszystkich arkuszach treningu ekonomicznego, mimo braku informacji o ocenie wydatkowania środków w sprawozdaniach składanych do PCPR. Sposób przyznawania przez RP środków na trening ekonomiczny oraz ich wypłacanie nie budzi uwag NIK. Środki co miesiąc były wypłacane w kwocie nie przekraczającej kwoty ustalonej w rozporządzeniu o wtz, a maksymalna miesięczna kwota została ustalona przez Kierownika WTZ w wysokości 100 zł miesięcznie.
9. Częstotliwość sporządzania IPR była zgodna z § 14 ust.1 rozporządzenia o wtz a w okresie objętym niniejszą kontrolą RP dokonywała trzyletniej kompleksowej oceny realizacji IPR. Zastrzeżenia NIK budzi jednak brak w opracowanych IPR określenia planowanych efektów rehabilitacji oraz form współpracy z rodziną, czym nie dopełniono wymogów określonych w art. 10a ust.3 pkt 4) i 5) ustawy o rehabilitacji, przy czym należy zaznaczyć, że współpraca taka była prowadzona lecz nie udokumentowano oceny tej współpracy, co jest wymagane §11 pkt. 1) lit. c rozporządzenia o wtz, natomiast w pozostałym zakresie wymagana dokumentacja zawierała elementy wymienione w tym paragrafie.

⁴ Indywidualny Program Rehabilitacji

10. NIK pozytywnie ocenia wydatkowanie i rozliczanie środków PFRON przez Gminę w okresie objętym kontrolą mimo stwierdzonych nieprawidłowości. WTZ został wyodrębniony pod względem organizacyjnym i finansowym, prowadził wydzieloną ewidencję księgową, oraz posiadał wyodrębniony rachunek bankowy, jednak należy zauważyć, że do przekazywania przez PCPR środków z PFRON został wskazany rachunek Gminy jako jednostki prowadzącej WTZ i stąd Gmina przekazywała środki na rachunek WTZ, co było niezgodne z §15 ust. 1 rozporządzenia o wtz. Ponadto nieprawidłowo - w sprawozdaniach rocznych a nie kwartalnych - wykazywano naliczone odsetki bankowe, co było niezgodne z § 20 ust. 2 i 3 rozporządzenia o wtz. W okresie objętym kontrolą wykazano, że dochód z prowadzenia wydzielonego rachunku bankowego WTZ (w latach 2008 – 2009) wyniósł w 2008 r. 155,63 zł, w 2009 r. 236,94 zł a w 2010 (I półroczu) 112,36 zł i został przekazany na rachunek Gminy a następnie na rachunek PCPR. Nieprawidłowo nie naliczono i nie wykazano w sprawozdaniach do PCPR odsetek od środków PFRON wpłaconych na rachunek Gminy za okres od daty wpłynięcia tych środków do daty dokonania przelewu na wyodrębnione konto WTZ, kwota ta wyniosła 30,17 zł. Praktyka postępowania Gminy w sprawie rozliczania odsetek od środków otrzymanych z PFRON na finansowanie działalności WTZ naruszała postanowienia zawarte w § 15 ust. 1 oraz § 20 ust. 2 i 3 rozporządzenia o wtz oraz dyscyplinę finansów publicznych, bowiem zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych⁵ naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest nieustalenie należności jednostki sektora finansów publicznych. Najwyższa Izba Kontroli – na podstawie art. 28 cyt. wyżej ustawy – odstępuje od dochodzenia odpowiedzialności za ujawnione naruszenie dyscypliny finansów publicznych ze względu na jego znikomy stopień szkodliwości dla finansów publicznych.
11. Nie budzi uwag NIK gospodarność użytkowania przez Warsztat posiadanego samochodu do przewozu uczestników jak i rzetelności dokumentowania wydatków z tym związanych. Również zakupy i wymiana niezbędnego wyposażenia Warsztatu nie budzą zastrzeżeń, bowiem wydatkowane w kolejnych latach kwoty nie przekraczały 3 % kosztów WTZ finansowanych przez PFRON i były realizowane za zgodą powiatu.
12. NIK nie wnosi uwag do terminowości przekazywania przez Warsztat sprawozdań kwartalnych, po otrzymaniu których PCPR przekazywał na rachunek Gminy, a ta na rachunek WTZ kolejną transzę środków w terminach do 25 następnego miesiąca po zakończeniu kolejnego kwartału, za wyjątkiem II kwartału 2008 r. i 2010 r. kiedy terminy przekazania środków na rachunek Gminy nie zostały dochowane. NIK przyjmuje do wiadomości wyjaśnienia, że przekazywanie środków za pośrednictwem Gminy zostało ustalone w zawartych aneksach oraz wskazane we wnioskach pokontrolnych RIO z 2008 r. jednak zwraca uwagę, że zgodnie z §15 ust. 1 rozporządzenia o wtz, środki PFRON winny być przekazywane jednostce prowadzącej warsztat na wyodrębniony rachunek warsztatu.

⁵ Dz. U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 ze zm.

13. Krytyczne uwagi NIK budzi brak udokumentowania terminów składania rocznych sprawozdań do PCPR, które wg wyjaśnień Kierownika WTZ składane były w terminach określonych rozporządzeniem o wtz, tj. do 1 marca następnego roku po okresie sprawozdawczym, jednak nie znalazło to pełnego potwierdzenia w dokumentacji PCPR. WTZ nie dysponował również kompletem kopii składanych dokumentów oraz potwierdzeniem na posiadanych kopiach daty złożenia dokumentu do PCPR. Ponadto stwierdzono, że w sprawozdaniu za 2009 r. nie zawarto informacji o stanowisku zajęтым przez Radę Programową w stosunku do uczestników warsztatu, wobec których Rada Programowa dokonała oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji.
14. NIK nie wnosi uwag do gospodarowania dochodem ze sprzedaży produktów wykonanych przez uczestników Warsztatu w ramach terapii. W kontrolowanym okresie dochód ten wyniósł 250 zł a pozyskane środki wydatkowano w porozumieniu z uczestnikami na ich integrację społeczną, tj. zakup artykułów na zabawę andrzejkową.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie wnosi o:

1. Sporządzanie planów oraz sprawozdań finansowych z uwzględnieniem podziału na rodzaje kosztów, które mogą być dofinansowane ze środków PFRON, stosownie do zapisów w § 19 rozporządzenia o wtz.
2. Podjęcie działań zmierzających do zaktualizowania umowy o finansowanie WTZ w szczególności w zakresie liczby etatów i liczby uczestników oraz kwalifikacji pracowników.
3. Dokonanie zwrotu odsetek w wysokości 37,13 zł, naliczonych od całości środków PFRON otrzymanych przez Gminę, za okres ich przechowywania na rachunku Gminy.
4. Wskazanie wyodrębnionego rachunku WTZ do przekazywania środków PFRON na dofinansowanie jego działalności.
5. Dokonywanie ocen i zajmowanie stanowiska przez RP w sprawie przedłużenia pobytu uczestnika w WTZ na kolejne lata, w sposób ustalony w art. 10a ust.5 ustawy o rehabilitacji zawodowej.
6. Zaktualizowanie Regulaminu Organizacyjnego Warsztatu oraz Regulaminu treningu w stosownych zakresach.
7. Uzupełnienie IPR o zapisy wymagane art. 10a ust.3 pkt 4) i 5) oraz prowadzonej przez WTZ dokumentacji w tym zakresie, stosownie do postanowień §11 rozporządzenia o wtz, a także zwiększenie nadzoru nad rzetelnością jej prowadzenia.
8. Rozważenie wprowadzenia praktyki wyrażania przez RP opinii dotyczącej oceny sposobu wydatkowania środków w ramach treningu ekonomicznego.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wójta, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Krakowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie ich rozstrzygnięcia przez właściwą komisję NIK.

Otrzymują:

1. *Adresat.*
2. *Akta kontroli.*